

พิบูลย์ เจียมอนุกุลกิจ

นักวิชาการ

คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์

ข้อตกลงเขตการค้าเสรีแบบทวิภาคี หรือที่เรียกว่า เอฟทีเอแบบคู่ค้า 2 ประเทศ ที่ทางการไทยได้ลงนามในการทำสัญญาไว้ก่อนใช้ข้อผูกพันเขตการค้าเสรีไปแล้วกับ บาร์เรน จีน และอินเดีย และมีแนวโน้มที่จะทำสัญญากับ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย รวมทั้งประเทศอื่นอีก จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า รัฐบาลไทยได้หันเดินหน้าขยายการค้าออกมาในรูปของการค้าเสรีแบบทวิภาคี สาเหตุสำคัญมาจากกการเปิดเสรีการค้าในระบบพหุภาคีภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) ที่เกิดจากการประชุมเจรจาระดับรัฐมนตรีองค์การการค้าโลก ครั้งที่ 5 ที่เมืองแคนคูน ประเทศเม็กซิโกในกลางเดือนกันยายน 2546 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเจรจาอย่างเป็นทางการ ที่การเจรจาได้ประสบความสำเร็จ และมีอุปสรรคปัญหาไม่มากนัก มีการประท้วงของประชาชนหลายเชื้อชาติที่ต่อต้านการเปิดเสรีการค้าของโลกและถึงขั้นมีชาวเกาหลียอมเสียชีวิต อย่างไรก็ตามการเจรจาองค์การการค้าโลกยังมีความพยายามของประเทศสมาชิกที่จะดำเนินการเจรจาต่อไป โดยจะมีการนัดหมายกำหนดการเจรจาในต้นปีหน้าต่อไป แม้ว่าการเจรจาองค์การการค้าโลกจะสอดคล้องให้เห็นความยุ่งยาก แต่การเปิดเสรีการค้าก็ยังคงมีความจำเป็นขึ้นในระบบการค้าเสรีต่อไป ดังนั้นการเจรจาองค์การการค้าโลกในรอบนี้ยุติลง หรือไม่ เป็นสิ่งที่ไม่มีความชัดเจน แต่หากจะทำให้ประเทศได้รับประโยชน์คงอยู่ที่การเตรียมความพร้อมในการรองรับการดำเนินงานที่จะผสมผสานออกมาในรูปของเขตการค้าเสรีในระบบทวิภาคี และเขตการค้าเสรีในระดับภูมิภาคที่ยังคงเดินหน้าเข้ารัฐบาล

1. ความล้มเหลวของการเจรจาองค์การการค้าโลก

บทความนี้จะนำเสนอสาระสำคัญของเขตการค้าเสรีแบบทวิภาคี และเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน จึงขอเสนอบทความนี้เป็น 3 ตอน โดยในตอนแรกจะเป็นการกล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในความล้มเหลวของการเจรจาองค์การการค้าโลก ตอนที่สองจะเป็นการกล่าวถึงสาระสำคัญของสนธิสัญญาเขตการค้าเสรีแบบทวิภาคี และในตอนที่สุดท้ายจะเป็นการสรุปถึงปัญหาผลกระทบที่มีทั้งประโยชน์ที่เป็นโอกาสทางการค้าระหว่างประเทศ และความเดือดร้อนของประชาชนในบางกลุ่มที่เกิดจากปัญหาการส่งออกตลอดจนมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

ความล้มเหลวของการเจรจาองค์การการค้าโลก เป็นเวทีการค้าในกรอบพหุภาคี สาระสำคัญอยู่ที่ ประเด็นปัญหาของการเปิดเสรีการเกษตรที่เห็นเจรจาในเรื่องการลดการอุดหนุนการส่งออก ลดภาษีศุลกากร แต่เนื่องจากข้อเสนอนี้ในท่าทีการเจรจาของกลุ่มประเทศมหาอำนาจค่อนข้างมีความแตกต่างกันมาก ยิ่งความแตกต่างในข้อเสนอมีมากเพียงใด ก็ยิ่งจะเป็นปัญหาอุปสรรคในการเจรจาตกลงมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเห็นว่า แต่เดิมมหาอำนาจการเจรจาจะมีเพียง 3 กลุ่ม ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น มาครั้งนี้ได้เพิ่มมหาอำนาจทางเศรษฐกิจเข้าร่วมเจรจาดังกล่าวอีกชาติหนึ่งก็คือ จีน ที่จีนได้เข้ามาเป็นสมาชิกดับบลิวทีโอ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2544 จึงมีผลทำให้เกิดความแตกต่างในการยื่นข้อเสนอที่มีมาก และสอดคล้องกัน ยากที่จะหาข้อยุติได้ เพราะต่างฝ่ายต่างมีท่าทีในการมุ่งรักษาผลประโยชน์ของตนอย่างแข็งกร้าว

จะสังเกตเห็นว่า การเจรจาเปิดการค้าเสรีการเกษตรมักจะมีปัญหาอุปสรรคของการเจรจาในเวทีพหุภาคี และการเจรจาในครั้งนี้จะประสบผลสำเร็จเหมือนกับการเจรจาที่อุรุกวัยได้หรือไม่ และการเจรจาในรอบอุรุกวัยก็ประสบปัญหาการเจรจาไม่สามารถตกลงกันในเรื่องของการเปิดเสรีการเกษตรเช่นกัน จนทำให้การเจรจายืดเยื้อเกินเวลาของการเจรจาไปกว่า 3 ปีเศษ มาในรอบนี้ก็สอดคล้องที่พบกับปัญหาและอุปสรรค ซึ่งปัญหาหลักจะตกอยู่กับการ

ที่มา: รายงานประจำปีสมาคมพัฒนาสินค้าเกษตร 2548
ฉบับรอบ 28 ปี

เกษตร ทั้งที่การเกษตรถือว่าเป็นสาขาเศรษฐกิจที่ทุกประเทศให้ความสำคัญและทุกประเทศต้องการปกป้องห่วงโซ่ไว้ให้กับประชาชนในประเทศตน เนื่องจากสินค้าเกษตรเป็นสินค้าที่มีความอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive) ทั้งอ่อนไหวในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพราะสินค้าเกษตรเป็นแหล่งที่มาของอาชีพ และการสร้างงานให้กับประชาชนในประเทศถือเป็นส่วนสำคัญของการมีรายได้และการเกษตรยังเป็นแหล่งผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรในประเทศที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ทุกประเทศให้ความสำคัญและระมัดระวังกับท่าทีในการเปิดเสรีการเกษตร

สาระสำคัญของการประท้วงมาจากกลุ่มประชากรเชื้อชาติต่างๆมีการต่อต้านการเจรจาการค้าเสรีประเด็นสำคัญของผู้ประท้วงได้กล่าวหาว่าการเปิดการค้าเสรีทางการค้าถือเป็นการทำลายโอกาสการสร้างงานและอาชีพของคนยากคนจนทั่วโลกทั้งนี้ระบบการค้าเสรีได้เน้นระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพและต้นทุนต่ำเพื่อให้ได้มาซึ่งขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาระบบการผลิตให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน จะต้องพัฒนาไปสู่การเป็นธุรกิจยักษ์ใหญ่หรือธุรกิจข้ามชาติ (Transnational Corporation : TNC) ที่มีการใช้เทคโนโลยีอันทันสมัย และการลดใช้แรงงาน และธุรกิจยักษ์ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพสูงก็สามารถกลืนธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม หรือที่เรียกว่าธุรกิจ เอสเอ็มอี ที่เป็นกิจการการใช้แรงงานมากให้ล้มหายตายจากระบบเศรษฐกิจไป ดังเช่นธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กของไทยนับจากวิกฤติเศรษฐกิจเป็นต้นมา ได้เลิกกิจการไปกว่า 2 แสนรายจากข้อมูลของกรมส่งเสริมธุรกิจที่ธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กของไทยถูกกลืนโดยห้างสรรพสินค้าปลีกขนาดใหญ่ที่เป็นนายทุนต่างดาวได้เข้ามาทำธุรกิจในประเทศไทยตามข้อตกลงการค้าเสรี ภายใต้สิทธิการประกอบธุรกิจตาม พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างดาว พ.ศ.2542 และได้รับการขนานนาม เป็นกฎหมายขายชาติหนึ่งในจำนวน 11 ฉบับ

นอกจากนั้น ประชากรในประเทศพัฒนายังมีการต่อต้านระบบการค้าเสรีเช่นกัน โดยเฉพาะกรรมกรของสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวหาว่า ระบบการค้าเสรีทำให้นายทุน หรือนักธุรกิจอเมริกันไม่รักประเทศ เพราะการค้าเสรีทำให้นักธุรกิจเกิดการไร้พรมแดน จึงทำให้นักธุรกิจเล็งเห็นว่า ที่ใดในโลกที่สามารถประกอบธุรกิจได้แล้ว มีความได้เปรียบและมีกำไร เขาจะไปลงทุนที่นั่น จึงถือได้ว่านักธุรกิจดังกล่าวไม่รักประเทศเพราะนักธุรกิจได้แสวงหาโอกาสความได้เปรียบด้วยการไปลงทุนยังต่างประเทศ ก็เท่ากับไปสร้างงานให้คนชาติอื่น แต่ละทิ้งการสร้างงานให้กับคนในประเทศตน จึงทำให้กรรมกรสหรัฐอเมริกาจำนวนมากต่อต้านการค้าเสรีเช่นกัน

การเจรจาเปิดเสรีการค้าในปัจจุบันค่อนข้างมีความซับซ้อนมากขึ้น แม้การเจรจาจะมุ่งสู่เป้าหมายของการเปิดการค้าเสรีสินค้าเกษตรที่ประเทศคาดหวังการส่งออกสินค้าเกษตรในสาขาที่มีความศักยภาพมากขึ้น แต่การส่งออกในปัจจุบันยังต้องเผชิญกับมาตรการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานสินค้าอย่างเข้มงวดจากประเทศผู้นำเข้า ไม่ว่าจะเป็นกรณีของ ความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety) มาตรการสวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare) สินค้าตัดต่อพันธุกรรม (GMOs) ที่จะปัญหาคอขวดในการส่งออกสินค้าเกษตร แต่ในส่วนที่ประเทศไทยต้องเปิดตลาดจะได้รับผลกระทบค่อนข้างแน่นอนดังนั้นแนวทางการดำเนินงานในเรื่องนี้รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับความสามารถในการใช้ศิลปะในการตีความสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เอื้อประโยชน์ให้กับประเทศ และประชาชนให้มากที่สุด เพื่อมิให้มีการใช้สนธิสัญญาในลักษณะการถูกเอาเปรียบ และประชาชนคนไทยได้รับความเดือดร้อน แม้ว่าการเจรจาองค์การค้าโลกจะสอดคล้องให้เห็นความยุ่งยาก แต่การเปิดการค้าเสรีก็มีความเข้มข้นที่จะผสมผสานออกมาในรูปแบบของเขตการค้าเสรีในระบุมหวิภาคี และเขตการค้าเสรีในระดับภูมิภาคที่ยังต้องเดินหน้าของระบบการค้าเสรีต่อไป ดังนั้นการเจรจาองค์การค้าโลกในรอบนี้ ยุติลง หรือไม่ เป็นสิ่งที่ไม่มีความชัดเจน แต่หากจะทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์ คงจะอยู่ในการเตรียมความพร้อมในการรองรับการค้าเสรีของรัฐบาลทั้ง 2 แนวทางไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรในสาขาที่มีความสามารถในการแข่งขันกับเกษตรกรที่ด้อยขีดความสามารถในการแข่งขัน และได้รับความเดือดร้อน ตามการคาดการณ์ในอนาคตจากผลการเจรจา

2. ความคืบหน้าเขตการค้าเสรีแบบพหุภาคีของไทย

จากการที่รัฐบาลไทยได้ดำเนินนโยบายเปิดการค้าเสรีในแบบพหุภาคีกับคู่ค้าหลายประเทศ ทั้งที่ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาเขตการค้าเสรี ไปแล้ว ได้แก่ เขตการค้าเสรี

- ไทย-บาร์เรน ได้ลงนามเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2545
- ไทย-จีน ได้ลงนามเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2546 แต่เริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2546
- ไทย-อินเดีย ได้ลงนามเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2546

นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังมีการทำสัญญาเขตการค้าเสรีกับอีกหลายประเทศ และที่คาดว่าจะมีความเป็นไปได้ในเร็ววันนี้ ได้แก่ เขตการค้าเสรีไทยญี่ปุ่นที่เห็นว่าจะมีความเป็นไปได้สูงทั้งนี้ญี่ปุ่นได้แถลงนโยบายที่เดินหน้าการทำสัญญาข้อตกลงการค้าเสรีในรูปแบบทวิภาคีกับประเทศต่างๆ ในต้นปี 2547 และในช่วง 12-16 ธันวาคม 2546 ทนายธรรม นายกรัฐมนตรี และคณะได้เดินทางไปประเทศญี่ปุ่น เพื่อร่วมเจรจาในข้อตกลงเขตการค้าเสรีด้วย

เขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐฯ ก็มีความเป็นไปได้สูงเช่นกัน ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกาได้เสนอขอความเห็นชอบจากสภาคองเกรสในการขออนุมัติให้ฝ่ายบริหารสามารถไปทำสนธิสัญญาข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศคู่ค้าต่างๆ ซึ่งคาดว่า สภาคองเกรสของสหรัฐฯ คงจะผ่านให้เห็นชอบและอนุมัติตามข้อเสนอของรัฐบาลสหรัฐฯ เนื่องจากเป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา เขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ดูเหมือนว่าจะมีการเดินหน้าเจรจาทำข้อตกลงกัน แต่ปรากฏว่าขณะนี้สนธิสัญญาดังกล่าวยังไม่บรรลุถึงข้อตกลง ซึ่งในกรณีของไทย-ออสเตรเลีย จะเป็นสัญญาที่มีได้ตกลงกันในลักษณะที่จะนำรายการสินค้าทั้งหมดเข้าสู่ระบบการค้าเสรี แต่เป็นเพียงการนำเสนอรายการสินค้าที่ต่างฝ่ายต้องการจะเปิดการค้าเท่านั้น จึงทำให้เกิดปัญหาการเลือกรายการสินค้าที่จะนำเข้ามาสู่การเปิดเสรีระหว่าง 2 ประเทศยังไม่ตรงตามความต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ออสเตรเลียได้ให้ความสนใจเฉพาะในรายการผลิตภัณฑ์นมที่จะขอเป็นการค้าเสรีในช่วงเริ่มต้นส่วนรายการอื่น ๆ จะค่อยทยอยไปลำดับถัดไป

อย่างไรก็ตาม สนธิสัญญาเขตการค้าเสรีในรูปแบบทวิภาคีทั้งที่รัฐบาลได้กระทำไปแล้ว และที่กำลังเดินหน้าต่อไป และคาดว่าจะมีความเป็นไปได้ในการบรรลุถึงข้อตกลง เป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยและประเทศคู่ค้าต้องปฏิบัติ ดังนั้นจึงเกิดเป็นประเด็นข้อสงสัยว่า เขตการค้าเสรีในระบบทวิภาคีในแต่ละคู่ค้า ประเทศไทยจะมีโอกาสได้รับประโยชน์อะไรมากนักน้อยเพียงใด และประชาชนคนไทยได้อะไร เป็นประเด็นปัญหาที่เป็นข้อสงสัย และเพื่อเป็นการไขข้อสงสัยดังกล่าวจึงได้ดำเนินการตั้งข้อสันนิษฐานในผลกระทบที่จะมีต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย และประชาชนคนไทย ในแต่ละเขตการค้าเสรี ดังนี้

ศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรหลายชนิดสูงกว่าไทย อาทิ ผัก ผลไม้ กาแฟ ชา ไทม และสินค้าอุตสาหกรรม แต่ประเทศจีนเป็นประเทศใหญ่ มีประชากรมาก ผลผลิตอาหาร หรือสินค้าเกษตรจะไม่เพียงพอต่อการบริโภค จึงถือเป็นโอกาสส่งออกของไทย แต่จีนยังคงผลิตสินค้าที่ขาดมาตรฐาน อาจจะเป็นอุปสรรคในการค้าสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐานมีข้อสังเกตว่า ดุลการค้าระหว่างไทย-จีน ตามประจักษ์พยาน หลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้จากข้อมูลสถิติจะพบว่า ไทยเกินดุลการค้ากับจีน หลักฐานดังกล่าวทำให้หลายฝ่ายลงความเห็นว่า ไทยมีศักยภาพเหนือกว่าจีน ดังนั้นเมื่อมีการเปิดเสรีการค้า ระหว่างไทย-จีนเกิดขึ้น จะเป็นผลทำให้ไทยจะสามารถขยายโอกาสการส่งออกได้มากขึ้น ที่เกิดจากการใช้ศักยภาพที่เหนือกว่านั่นเอง รวมทั้งการทำเขตการค้าเสรีไทย-จีน ยังเป็นการนำตลาดที่มีขนาด 62 ล้านคน ไปแลกเปลี่ยนกับตลาดที่มีขนาดใหญ่สูงถึง 1,300 ล้านคน นี่เป็นข้อสันนิษฐานของฝ่ายรัฐบาลที่เล็งเห็นในผลประโยชน์ แต่ข้อเท็จจริงจากประจักษ์พยาน หลักฐานทางสถิติการค้าระหว่างไทย-จีน จะเป็นเพียงข้อเท็จจริงในส่วนของการค้าที่ถูกกฎหมาย หรือที่เรียกว่า การค้าบนดินเท่านั้น แต่ข้อเท็จจริงก็คือ ยังมีการค้าระหว่างไทย-จีน ที่ไม่ถูกกฎหมาย หรือที่เรียกว่า การค้าใต้ดิน ข้อเท็จจริงดังกล่าวยังได้มีการพิจารณา จึงทำให้การประเมินสถานการณ์ของความได้เปรียบทางการค้าได้ถูกบิดเบือนไป

ข้อตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-อินเดีย

จะพบว่า สินค้าของไทยหลายชนิดเป็นที่ต้องการของอินเดีย ได้แก่ ยางพารา ถั่วเขียว ถั่วลิสง มันสำปะหลัง อาหารแปรรูป ส่วนสินค้าที่ไทยต้องการจากอินเดียได้แก่ อัญมณี ฝ้าย ผ้า แต่เป็นอุปสรรคการค้าอยู่ที่อินเดียขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ จึงทำให้การค้าโดยปกติไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งแก้ไขได้ด้วยวิธีการค้าต่างตอบแทน (Counter Trade) หรือการค้าหักบัญชี (Account Trade) แม้ว่าเขตการค้าเสรีจะสามารถลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างไทย-อินเดีย ลงได้แต่ภาครัฐก็ควรเตรียมความพร้อมในการอำนวยความสะดวกของวิธีการค้า ซึ่งรัฐบาลคงต้องทำหน้าที่เป็นสำนักหักบัญชี (House Clearing) ในการบริการประชาชน พร้อมทั้งเจรจาจัดทำโครงการในการเสนอขอแลกเปลี่ยนสินค้ากับทางอินเดีย

ข้อตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-บราซิล

จะพบว่า โอกาสที่ไทยจะขยายตลาดส่งออกสินค้าเกษตรไปยังบราซิล มีโอกาสเป็นไปได้อีกมาก และหากบราซิลสามารถเป็นประตูการค้าเปิดไปสู่ภูมิภาคของตะวันออกกลาง ก็จะช่วยให้สินค้าเกษตรส่งออกของไทยในตะวันออกกลางมีอนาคตสดใส

ข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น

ถือว่าเป็นโอกาสในการขยายการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยในเขตการค้าเสรีนี้ แต่ปัญหาอุปสรรคก็คือ ประชาชนญี่ปุ่น มีความเป็นชาตินิยมสูง แต่ก็สามารถแก้ไขด้วยการทำ Joint Venture ในการลงทุนร่วมระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับไทย เพื่อให้สินค้าที่ผลิตในประเทศมีลักษณะความเป็นญี่ปุ่นในสินค้านั้นๆ ด้วย ที่เป็นการส่งออกสามารถสนองตอบต่อความเป็นชาตินิยมของญี่ปุ่น นอกจากนี้ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญก็คือ ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้มีคุณภาพระดับสูง สอดคล้องกับความต้องการสินค้าคุณภาพสูงของประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มี

ระดับสูง สอดคล้องกับความต้องการสินค้าคุณภาพสูงของชาวญี่ปุ่น รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ควรมีความต้องการ ดำเนินการให้สอดคล้องกับรสนิยมของชาวญี่ปุ่น ที่มีความต้องการ และความต้องกดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในฐานะที่เป็นผู้บริโภคได้สูงนั่นเอง

ข้อตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-สหรัฐฯ สันนิษฐานว่า

ปริมาณการค้าระหว่างกันจะเพิ่มมากขึ้น ในส่วนของงาน เกษตรแม้ว่าจะไม่มีการเก็บภาษีศุลกากรระหว่างกัน แต่สหรัฐฯ ยังคงใช้มาตรการอุดหนุนการผลิต และอุดหนุนส่งออก โดยที่สหรัฐฯ อเมริกาได้มีการออกกฎหมายการเกษตร ที่เรียกว่า Farm Bill 2002 มีการใช้งบประมาณปีละไม่น้อยกว่า 8 แสนล้านบาท ในการอุดหนุน ภาคการเกษตร ซึ่งจะทำให้เป็นอุปสรรคในการขยายโอกาสส่งออก ของไทยไปยังสหรัฐอเมริกา รวมทั้งปัญหาอุปสรรคการแข่งขันทางการค้าในการเข้าสู่ตลาดภูมิภาคต่างๆด้วย

ข้อตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-ออสเตรเลีย

สามารถสันนิษฐานในเบื้องต้นว่า หากรัฐบาลไทยได้อ่อนอ่อนผ่อนตามในการทำสนธิสัญญาเขตการค้าเสรี ตามที่รัฐบาลออสเตรเลีย เสนอ จะมีผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไทยอาจจะได้รับความเดือดร้อนในขณะที่สินค้าประเภทเนื้อสัตว์ และผลไม้จะมีการส่งออก แต่ต้องเผชิญกับการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานในระดับสูง ถือเป็นอุปสรรคต่อการส่งออก แต่ข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย จะมีการเปิดการค้าเสรีเฉพาะสินค้าบางรายการเป็น ส่วนน้อยเท่านั้น และจะค่อยๆขยายจำนวนสินค้าเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต

3. ผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรี

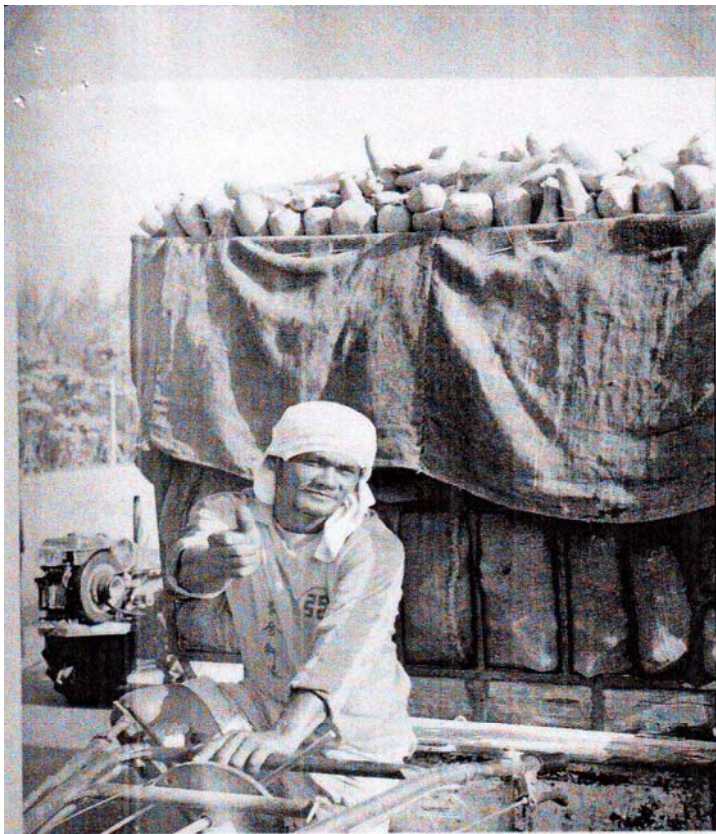
ตามข้อสันนิษฐานในผลกระทบที่เกิดจากการทำเขตการค้าเสรีของไทยกับประเทศคู่ค้าต่างๆจะเห็นได้ว่าการทำเขตการค้าเสรี จะมีทั้งประโยชน์ที่เป็นโอกาสในการขยายการส่งออกและมีผลกระทบ ที่สร้างปัญหาความเดือดร้อนให้กับผู้ผลิตภายในประเทศ ในสาขา การผลิตที่ด้อยกว่า และสามารถแข่งขัน ที่จะถูกสินค้าต่างประเทศ

ทดแทน และทำลายอาชีพการสร้างงานให้กับประชาชนคนไทย ใด อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในภาพรวมของประเทศไทย การเปิด การค้าเสรีสินค้าเกษตรน่าจะเกิดประโยชน์กับประเทศ และเกษตรกร ไทย ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพการผลิตสินค้า เกษตรกรรมและเปรียบเสมือนเป็นครัวโลกการเจรจาเปิดเสรี การเกษตรก็น่าจะเป็นโอกาสของการสร้างงานในการขยายการผลิต สินค้าเกษตรของไทยที่มีศักยภาพเหนือกว่าคู่แข่งขึ้นเพื่อนำเข้ารายได้ ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ อาทิ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง น้ำตาลทราย ยางพารา ไข่เนื้อ สุกร และผลิตภัณฑ์ อาหารแปรรูป ที่ประเทศ ต่างๆ จะมีพันธะกรณีในการเปิดตลาดนำเข้าสินค้าเกษตรจากต่าง ประเทศเข้ามาทดแทนการผลิตของเกษตรกรไทย โดยเฉพาะเกษตรกร ที่ได้รับความเดือดร้อนในสาขาการผลิต ถั่วเหลือง ปาล์มน้ำมัน มันฝรั่ง โคนม ซึ่งหากพิจารณาผลประโยชน์สุทธิแล้ว ประเทศไทยน่าจะได้รับ ประโยชน์สุทธิเพิ่มขึ้นผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรี หากทำ การพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นผลกระทบที่มีต่อประเทศไทย ทั้งใน ประเด็นที่เป็นข้อกฎหมาย (Legal Matter) ที่ประเทศไทยโดยรัฐบาล ได้ใช้อำนาจรัฐไปปรับเงื่อนไขข้อผูกพันในพันธะกรณีของสนธิสัญญา และประเด็นในผลกระทบทางเศรษฐกิจ (Economic Matter) ที่มีผลกระทบต่อประชาชนที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของประชาชนในการประกอบ อาชีพในวงกว้าง จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ดังนี้

ในประเด็นกฎหมายการทำสนธิสัญญาข้อตกลงเขตการค้าเสรี เป็นประเด็นของการใช้อำนาจรัฐที่ต้องเป็นอำนาจตามกฎหมาย ภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงอธิปไตยทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น ปัญหาในข้อกฎหมายดังกล่าวจึงเป็นอำนาจของรัฐสภาในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติที่ต้องทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจที่รัฐจะต้องส่งผลทำให้ประเทศชาติ และประชาชนได้รับประโยชน์มากยิ่งขึ้น หรือไม่

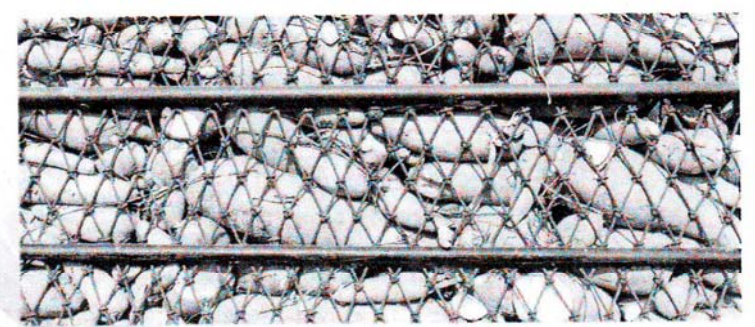
การจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี ในประเด็นกฎหมาย ยังมีข้อสงสัยในประเด็นของสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ที่ประเทศคู่สัญญาภายใต้เขตการค้าเสรี ทั้งหมด หรือส่วนใหญ่ต่างก็เป็นสมาชิก องค์การการค้าโลก (WTO) และประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก ต่างมีพันธะกรณีในหลักการของการเลือกไม่ปฏิบัติ (Non Discrimination) และต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วย ภาษีศุลกากรและการค้า GATT มาตรา 24 เกี่ยวกับการอนุญาต ให้ภาคีสมาชิกสามารถจัดตั้งเขตการค้าเสรีได้ อย่างไรก็ตามหาก มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างคู่ค้าเพียง 2 ประเทศ จะมีประเด็น ปัญหาที่ หากองค์การการค้าโลก ไม่ให้การรับรองเขตการค้าเสรีใน ลักษณะของการให้เลือกปฏิบัติระหว่างคู่ค้า 2 ประเทศที่แตกต่างไป จากสมาชิกทั่วไปขององค์การการค้าโลกแล้วก็จะส่งผลทำให้สัญญา

คู่ค้าที่ถือเป็นสิทธิประโยชน์ทางการค้าที่คู่ค้าได้ให้ไว้ระหว่างกันจะต้องขยายไปยังภาคีสมาชิกองค์การการค้าโลกทั้งหมดตามหลักการของการไม่เลือกปฏิบัติซึ่งจะมีผลทำให้ประเทศคู่ค้า 2 ประเทศภายใต้สนธิสัญญาเขตการค้าเสรีจะสูญเสียผลประโยชน์อย่างมากภายใต้สมาชิกองค์การการค้าโลกอื่นทั้งหมดไม่จำเป็นต้องให้สิทธิประโยชน์เหมือนกับสิทธิประโยชน์ในเขตการค้าเสรีในประเด็นทางเศรษฐกิจได้พบว่ามีผลกระทบในทางเศรษฐกิจของประเทศ และประชาชนในกลุ่มต่างๆ ดังนั้น การใช้อำนาจรัฐในส่วนนี้ จึงควรต้องทำการศึกษารอบรอบด้วยความระมัดระวัง เพราะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประชาชนในกลุ่มสาขาต่าง ๆ ซึ่งผลกระทบจะมีทั้งกลุ่มที่ได้รับประโยชน์ กับกลุ่มสูญเสียประโยชน์ ซึ่งรัฐบาลต้องมีมาตรการรองรับในการดูแลประชาชนให้เกิดความเป็นธรรม อาทิ กรณีไทย-จีน ดูเหมือนว่าไทยจะได้เปรียบ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วจะเห็นว่า โอกาสที่ไทยเสียเปรียบมีมาก เพราะระบบการค้าของจีนยังมีเงื่อนไขหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกของไทย โดยเฉพาะการตั้งมาตรการกีดกันโดยอ้างว่าสินค้าขาดคุณภาพมาตรฐาน ทำให้ไม่เกิดโอกาสส่งออกผัก-ผลไม้ไทย ในขณะที่ไทยจะมีการนำเข้าสินค้าจากจีนเป็นจำนวนมากขึ้น สินค้าที่ไทยมีโอกาสสูญเสียประโยชน์ในลักษณะที่ต้องเปิดตลาดนำเข้ามาแทนที่การผลิตภายในประเทศ ถือเป็นการทำลายอาชีพ และทำลายการสร้างงานของคนไทย ได้แก่ ไหม ผัก-ผลไม้ ชา กระเทียม สินค้าอุตสาหกรรม ดังนั้นรัฐบาลควรต้องให้ความสำคัญในการศึกษาผลกระทบเป็นรายตัวไป นอกจากนี้การเปิดเสรีการค้าได้มีผลกระทบต่อการทำลายอาชีพของคนไทย ที่เห็นได้ชัดเจนคือ ธุรกิจร้านค้าปลีกรายย่อยได้ล้มหายตายจากระบบเศรษฐกิจไปเป็นจำนวนมาก ที่ถูกกลืนโดยห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ เป็นสิ่งที่ต้องหาแนวทางในการปกป้องความสูญเสียดังกล่าว

การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ถือเป็นเรื่องที่สำคัญในปัจจุบันที่ประเทศไทยต้องมุ่งรักษาพันธมิตรทางการค้า และตลาดส่งออก แม้ว่าการเจรจา WTO ที่เมืองแคนคูน ประเทศเม็กซิโก ในช่วงเดือนกันยายน 2546 จะประสบความสำเร็จในการขยายการค้าระหว่างประเทศจึงหันมาเดินหน้าด้วยข้อตกลงเขตการค้าเสรีโดยเฉพาะการตกลงแบบทวิภาคี และจะมีความเป็นไปได้ หรือไม่ ที่การยื่นรายการสินค้าที่ควรหลีกเลี่ยงสินค้าที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนคนไทย เพื่อรักษาผลประโยชน์และรายได้ให้คนไทยแต่การจัดทำรายการสินค้าที่ยื่นเสนอในข้อตกลงจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนสินค้าทุกรายการอย่างเท่าเทียมกัน และการที่ประเทศจะมีรายการสินค้านำเข้า ประเทศคู่สัญญาจะมีรายการสินค้านำเข้าเช่นกัน การจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี ควรมีการกำหนดท่าที (Position) ในข้อเสนอก่อนที่จะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงในข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อคิดเห็น ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ ภาคเอกชน และเกษตรกร ซึ่งหากเป็นเกษตรกรก็ต้องเป็นตัวแทนของเกษตรกรอย่างแท้จริง และดำเนินการกำหนดท่าทีด้วยความโปร่งใส และระมัดระวังหลีกเลี่ยงกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นกลุ่มทุนในการเข้าถึงอำนาจรัฐ ที่ทำให้การบิดเบือนการตัดสินใจ และเกิดความไม่เป็นธรรม การเจรจาข้อตกลงเขตการค้าเสรีย่อมจะต้องมีผลกระทบเกิดขึ้นและรัฐบาลต้องมีมาตรการรองรับในการเยียวยาแก้ไขปัญหาบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบในประเด็นที่จะให้ความช่วยเหลือพวกเขาเหล่านั้นได้อย่างไร หน่วยงานที่จะต้องทำการเจรจาควรต้องรับผิดชอบในการนำเสนอคณะรัฐมนตรีที่เป็นแผนงานในลักษณะแบบเบ็ดเสร็จ (Package) ที่ครอบคลุมการแก้ไขปัญหทั้งหมดด้วย นอกจากนั้นแล้ว ผลกระทบจากข้อตกลงการค้าเสรีที่ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนคนไทย ประเด็นปัญหาที่มีนัยสำคัญมาจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-จีน โดยที่ขณะนี้ได้เกิดประเด็นปัญหาในความเดือดร้อนของเกษตรกรชาวสวนผลไม้ โดยเฉพาะราคาลำไย ได้ตกต่ำลงและแนวโน้มของราคาทุเรียนก็ตกต่ำเช่นกันมีเกษตรกรชาวสวนผลไม้เป็นจำนวนมากได้รับความเดือดร้อนจากข้อตกลงเขตการค้าเสรี ทำให้ไม่สามารถส่งออกผลไม้ได้ เกษตรกรมีรายได้ไม่เพียงพอไปชำระหนี้สินกับสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินสหกรณ์และร้านค้าจำหน่ายสารเคมีรวมทั้งมีเกษตรกรจำนวนมากได้เกิดความวิตกกังวลในผลกระทบต่อการประกอบอาชีพการเกษตรจากข้อมูลข้อตกลงระบบการค้าเสรีตามที่เป็นข่าวผ่านสื่อมวลชนตลอดจนการเรียกร้องของเกษตรกรในการรับข้อมูลข่าวสารของรัฐที่ได้กระทำไปกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

ประเด็นปัญหา

ประเด็นปัญหาที่เป็นข้อสงสัยดังกล่าวได้สร้างความเดือดร้อนต่อเกษตรกรชาวสวนชาวไร่และเกิดความวิตกในผลกระทบของเกษตรกรวงกว้างและได้มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์วุฒิสภาและเพื่อคลี่คลายปัญหาข้อสงสัยดังกล่าวให้กับเกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อนรวมทั้งเผยแพร่ทางการแก้ไขปัญหาลู่สาธารณะที่สนใจได้รับความทราบซึ่งหากทำการประเมินปัญหาและผลกระทบตามข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะสามารถสรุปเป็นข้อสังเกตที่เป็นข้อเสนอของทางออกในการแก้ไขปัญหาได้ใน 10 ประเด็น ดังนี้

● **ประเด็นแรก** หลายฝ่ายมีความเห็นพ้องกันว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรีเป็นนโยบายที่ดีและเราไม่สามารถจะปฏิเสธระบบการค้าเสรีได้ เพราะการค้าเสรีถือเป็นการคินอริบไต่ยทางเศรษฐกิจไปสู่ประชาชน แต่ในทางปฏิบัติประชาชนจะอยู่ดีกินดีได้อย่างไรภายใต้ระบบการค้าเสรีเป็นเรื่องที่รัฐและประชาชนต้องร่วมกันพิจารณาแต่เจ้าภาพต้องรับผิดชอบและตัดสินใจในการดำเนินวิถีทางเศรษฐกิจอย่างไรจึงทำให้ประเทศไทยและคนไทยได้รับประโยชน์สูงสุดหลีกเลี่ยงการตัดสินใจในทิศทางที่เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มใด หรือพวกพ้อง

● **ประเด็นที่สอง** ปัญหาการปฏิบัติภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีไม่เท่าเทียมกันระหว่างไทยกับจีนที่ปรากฏตามที่มีผู้ส่งออกได้ร้องเรียนในเรื่องของการที่ต้องขออนุญาตนำเข้าลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงองค์การการค้าโลกถือเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเพราะไทยกับจีนต่างเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกด้วยกันซึ่งในประเด็นนี้กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศได้ยืนยันอย่างชัดเจนว่าหากประชาชนหรือผู้ส่งออกมีหลักฐานของการดำเนินงานดังกล่าวก็สามารถดำเนินการฟ้องร้องได้ตามกระบวนการยุติข้อพิพาท

● **ประเด็นที่สาม** การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของจีนที่มีการเลือกปฏิบัติในลักษณะที่แตกต่างกันถือว่าไม่ถูกต้องเช่นกันและหากมีหลักฐานยืนยันว่าเป็นจริงเช่นนั้นกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศก็จะรับไปดำเนินการฟ้องร้องให้รวมทั้งกรมสนธิสัญญาและกฎหมายก็ยืนยันว่าหากประชาชนมีข้อสงสัยในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายทางการค้าหรือหากคิดว่าเป็นกรณีพิพาทในประเด็นต่างๆกรมสนธิสัญญาและกฎหมายก็ยินดีรับฟังและดำเนินการตามกระบวนการจัดให้และยืนยันที่จะเป็นนายความให้ โดยไม่คิดสตางค์

● **ประเด็นที่สี่** ในเรื่องมาตรฐานสินค้าเกษตรที่ได้จัดทำเป็นมาตรฐานเดียวและอยู่ในระดับสูงซึ่งสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติก็มีเหตุผลอธิบายว่าเพราะต้องการให้ต่างประเทศยอมรับในคุณภาพสูงของสินค้าไทยโดยมีการกำหนดให้มาตรฐานตัว Q เป็นมาตรฐานเดียวแต่ประเด็นนี้ได้มีผลกระทบเพราะการค้าจะมีลูกค้าหรือประเทศผู้นำเข้ามีความหลากหลายมาตรฐานคุณภาพสินค้าจึงควรจะต้องเป็นเรื่องที่ผู้ซื้อเรียกร้อง หากคุณภาพดีราคาสูงแต่หากผู้ซื้อต้องการสินค้าราคาต่ำลักษณะเช่นนี้เราจะสูญเสียตลาดส่งออกทันที เรื่องนี้ยังเป็นปัญหาที่จะต้องหาข้อยุติ ทางออกและเสนอรัฐบาลแก้ไขต่อไป

● **ประเด็นที่ห้า** ในประเด็นด้านเศรษฐกิจการเกษตรที่เป็นภาคเศรษฐกิจของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ หรือกล่าวได้ว่าเกษตรกรไทยได้รับการยกย่องว่าเป็นกระดูกสันหลังของชาติการดำเนินการในด้านนี้ขอให้พิจารณาการเกษตรในมุมมองของการเกษตรเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร อย่างมองการเกษตรในด้านการค้าเสรีอย่างเดียวที่ได้ส่งผลกระทบต่อการทำลายอาชีพของคนไทย

● **ประเด็นที่หก** ขอให้ภาครัฐได้เข้าใจข้อเท็จจริงว่า ระบบการมีความแตกต่างกัน โดยจีนได้เปิดการค้าเสรี แต่ไม่ใช้การค้าเสรี เพราะการค้าของจีนได้ดำเนินการโดยองค์การภาครัฐจึงไม่ใช่ระบบการค้าเสรีที่ทุกคนเข้าใจ ไม่เหมือนกับไทย ดังนั้นจึงต้องนำข้อเท็จจริงนี้ไปพิจารณาเพื่อรู้เท่าทันในข้อเท็จจริง และดำเนินการให้ถูกต้อง

● **ประเด็นที่เจ็ด** การรับรู้ข้อมูลข่าวสารข้อตกลงเขตการค้าเสรีทุกท่านมีสิทธิรับรู้ข่าวสารได้จากสื่อมวลชนแต่ข่าวสารในการบังคับใช้ผลกระทบสาขาสินค้าที่มีโอกาสได้ประโยชน์และสาขาสินค้าที่ได้รับผลกระทบในประเด็นนี้ควรจะต้องนำเสนอให้รัฐบาลรับไปพิจารณาปรับปรุงในประเด็นดังกล่าวพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์เผยแพร่สู่สาธารณะชนได้รับความทราบคลายความวิตกกังวลหรือมีคำตอบที่เป็นทางหนีทีไล่ให้กับประชาชน

● **ประเด็นที่แปด** การแก้ไขปัญหาควรมีการประสานงานระหว่างรัฐกับเอกชนและจัดเป็นคณะผู้แทนไปตรวจสอบปัญหาพร้อมเจรจากรณีตามข้อเท็จจริงของปัญหาติดตามการนำเสนอร่างข้อตกลงกลไกการค้าดำเนินงานที่บรรลุถึงผลประโยชน์ร่วมกัน

● **ประเด็นที่เก้า** ควรปรับปรุงระบบการให้บริการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเพื่อการส่งออก และควรมีระบบบริการประชาชนอยู่ร่วมกันในการให้บริการอำนวยความสะดวกแบบ One Stop Service เพื่อการค้าตามแนวชายแดน

● **ประเด็นที่สิบ** ปัญหาเฉพาะหน้าไม่ว่าจะเป็น กุ้ง ลำไย ราคาตกต่ำที่เกิดจากปัญหาข้อตกลงการค้าเสรีหรือปัญหาอื่นๆน่าจะต้องหามาตรการเฉพาะหน้าในการลดความเดือดร้อนให้เกษตรกรและประชาชนประเด็นปัญหาในข้อตกลงเขตการค้าเสรีโดยเฉพาะกรณีเขตการค้าเสรีไทยจีนที่ได้เกิดเป็นประเด็นปัญหาบทความฉบับนี้ได้ใช้ความพยายามในการสำรวจติดตามข้อมูลข่าวสารที่เป็นประจักษ์พยานหลักฐานทางเอกสารและการยืนยันของประชาชน จึงทำให้มีโอกาสได้รับรู้ทุกประเด็นปัญหาและได้พิจารณาจัดทำเป็นข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเพื่อจะได้สะท้อนปัญหาและความคิดเห็นของประชาชนในส่วนต่างๆ ที่หลากหลายไปสู่ผู้มีอำนาจรัฐได้รับความทราบซึ่งหากผู้มีอำนาจรัฐได้รับความทราบและหันมาพิจารณาตามข้อเสนอดังกล่าวก็จะช่วยคลี่คลายปัญหาความทุกข์ยากของประชาชนให้นำมาสู่การกินดีอยู่ดีของประชาชน